

N. Rusina

Peculiarities of organizing internal audit in corporate sector

The article considers the essence and role of internal audit in corporate companies. The peculiarities and principles of organizing internal audit are found out. The expediency of introducing internal audit into the system of corporate management is grounded.

Одержано 15.11.2010

УДК 657

Ю.О. Ткачова, студ.

Кіровоградський національний технічний університет

Розвиток бухгалтерського обліку в умовах інтеграції

У статті висвітлено поняття інтеграції, її вплив на бухгалтерський облік в Україні. Проаналізовано загальні наслідки цих процесів, можливий напрямок та передумови подальшого розвитку та удосконалення системи бухгалтерського обліку

інтеграція, бухгалтерський облік, реформування, міжнародні стандарти фінансової звітності, положення (стандарти) бухгалтерського обліку

Сучасна трансформація вітчизняної економіки, спрямована на розвиток ринкових відносин та інтеграцію у світове співтовариство, визначає принципово нові задачі щодо підвищення рівня управління суб'єктами підприємницької діяльності. Як наслідок, у вітчизняній економіці спостерігаються позитивні зміни. Важливим напрямом реформування бухгалтерського обліку в Україні в умовах інтеграції є гармонізація фінансової звітності вітчизняних підприємств з міжнародними стандартами, бо саме цим визначається вплив інтеграційних процесів на облік.

Дану проблему досліджено у працях вітчизняних та закордонних вчених, серед яких: П.С. Боровков, Е.П. Бреслав, Е.В. Глухов, Н.В. Дацій, Е.Ю. Добровольський, Б.М. Карабанов, М.Х. Корецький, Л.В. Нападовська, Л.В. Пельтек, М.О. Скібіцький, П. Хорват та інші, а також професійні установи, як, наприклад, Федерація професійних бухгалтерів та аудиторів України (ФПБАУ) та Українська консалтингова мережа (УКМ).

Взагалі поняття «інтеграція» означає об'єднання різних суб'єктів в одне ціле. В нашому випадку ми розглядаємо інтеграцію економік. Це фактично означає об'єднання економік різних країн в одну світову економіку. Це тягне за собою багато наслідків, як позитивних, так і негативних. Ми докладніше зупинимось на наслідках, які викликала інтеграція саме в бухгалтерському обліку.

На сучасному етапі трансформація економіко-правового середовища, курс на ринкові та інтеграційні перетворення супроводжуються реформуванням бухгалтерського обліку. Проведення заходів з реформування обліку потребує перегляду та оновлення нормативно-методичної бази. Тому зараз нагальним завданням стали розробка й адекватне застосування такої методології бухгалтерського обліку і звітності,

що відповідає міжнародним стандартам, які, в свою чергу, є найбільш уніфікованими вимогами до організації та ведення бухгалтерського обліку й орієнтовані на зближення національних систем обліку [1].

Міжнародний бухгалтерський облік протягом багатьох років обслуговував ринкову систему, в якій діяльність підприємств спрямована на отримання прибутку та збагачення власників підприємств, тому і ведення бухгалтерського обліку здійснюється, насамперед, в інтересах власників підприємств. А так як відбувається вихід на світовий простір, то з'являються нові, не лише вітчизняні, а й іноземні власники і користувачі облікової інформації.

Бухгалтерський облік поступово адаптується до реалій господарювання, чому сприяє його гармонізація з міжнародними стандартами. Невідповідність вітчизняного бухгалтерського обліку світовій обліковій практиці перешкоджає інтеграції економіки України в світову економічну систему. Тому назріла необхідність суттєво реформувати вітчизняну систему бухгалтерського обліку до умов ринкової економіки.

Питання про необхідність впровадження міжнародної практики ведення бухгалтерського обліку в Україні відповідно до міжнародних стандартів порушувалось на найвищому рівні протягом останніх років неодноразово. Після тривалих обговорень цього питання було прийнято відповідний Закон «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (вступив у дію з 1 січня 1999 року), який значною мірою впорядковує процес ведення бухгалтерського обліку в Україні [2].

Наступним важливим кроком до реформування бухгалтерського обліку в Україні було схвалення проекту Стратегії застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні Методологічною радою з бухгалтерського обліку при Міністерстві фінансів України (протокол № 133 від 22 серпня 2007 року).

Даний проект Стратегії розроблено з метою удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів, також законодавства Європейського Союзу.

Зараз вже активно застосовуються П(С)БО та МСФЗ в Україні, а їх застосування фактично означає гармонізацію обліку, тобто приведення його до міжнародних вимог, стандартизації [3].

Дослідження свідчать про перенесення акцентів у міжнародній стандартизації фінансової звітності з гармонізації на конвергенцію. Конвергенцію можна визначити як зближення стандартів фінансової звітності різних юрисдикцій шляхом узгодження розробниками цих стандартів єдиних оптимальних принципів і методів оцінювання та розкриття інформації.

Сучасні міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є динамічною системою, спрямованою на уніфікацію принципів і методів визнання, оцінювання і розкриття інформації у фінансовій звітності на основі зближення зі стандартами фінансового обліку США й орієнтованою на потреби ринків капіталу. Реальне запровадження цих стандартів неможливе без дієвого механізму моніторингу та забезпечення їх дотримання. Тому конвергенція має охоплювати не лише стандарти фінансової звітності, а й інші професійні стандарти, які складають інфраструктуру бухгалтерського обліку (міжнародні стандарти фінансової звітності, аудиту, оцінки та професійної освіти) [4].

Огляд змін у МСФЗ свідчить про ускладнення стандартів, подальше обмеження можливості застосування альтернативних облікових політик, розширення сфери застосування справедливої вартості для оцінювання статей фінансової звітності.

МСФЗ не домінують над законодавчими актами, що регулюють складання фінансової звітності у країні. Через це впровадження МСФЗ здійснюється передусім завдяки зусиллям на місцях, спрямованим на те, щоб переконати уряди та органи, які

встановлюють стандарти і контролюють ринки цінних паперів, а також представників ділових кіл, дотримуватися міжнародних стандартів під час складання фінансових звітів.

Для порівняння, гармонізація у сфері бухгалтерського обліку в ЄС здійснюється директивним шляхом. Директиви, що визначають правовідносини у сфері бухгалтерського обліку в ЄС, сприяли гармонізації форми, змісту та оцінки статей фінансової звітності товариств держав-членів. Разом з тим, зберігаються суттєві розбіжності у підходах держав-членів до складання річної звітності, застосування альтернативних методів оцінювання її статей, обліку нематеріальних активів, витрат на дослідження та розробки, орендних операцій, часток участі в капіталі, обсягу інформації, що надається в примітках до річних звітів. Директиви не забезпечили прозорості фінансової інформації, необхідної для розвитку внутрішнього ринку фінансових послуг. Тому стратегічним напрямом подальшого розвитку правовідносин у сфері бухгалтерського обліку є застосування МСФЗ для складання консолідованих фінансових звітів товариств, цінні папери яких допущені до лістингу на фондових біржах держав – членів ЄС, та подальше узгодження директив із положеннями МСФЗ.

В нашій країні МСФЗ поки що носить тільки рекомендаційний характер. Тобто фірма сама вирішує як вести облік, якими методами при цьому керуватися тощо, виходячи з призначення облікової інформації. В Україні це ще все на досить ранній стадії, але необхідно враховувати і досвід інших держав у цих процесах [3].

Для визначення напрямів подальшого розвитку вітчизняної системи бухгалтерського обліку багато вчених досліджують процеси реформування бухгалтерського обліку в інших пострадянських країнах та перспективи гармонізації фінансової звітності в контексті курсу України на євроінтеграцію. Проведені дослідження цих вчених засвідчили, що в колишніх республіках СРСР відбулися суттєві зміни в системі регулювання і методології бухгалтерського обліку. Водночас у більшості країн зберігається державне регулювання обліку, суб'єктом якого, зазвичай, виступає Міністерство фінансів. Методологія бухгалтерського обліку в більшості держав орієнтована на застосування принципів і положень МСФЗ. При цьому пострадянські держави використовують різні стратегії імплементації МСФЗ у конкретному правовому полі. Найбільш перспективним є підхід, який передбачає обмежене пряме застосування МСФЗ з альтернативою їх добровільного застосування підприємствами замість П(С)БО.

Але при цьому слід враховувати, якщо ми направили розвиток нашого обліку на міжнародний світовий рівень, то варто зазначити, що при цьому, на мою думку альтернативи між МСФЗ та П(С)БО не має бути, і ось чому. Справа в тому, що між МСФЗ та П(С)БО існує ряд розбіжностей. Внаслідок цих розбіжностей між П(с)БО і МСФЗ вітчизняні підприємства, які складають звітність за Міжнародними стандартами фінансової звітності, змушені вести паралельний облік згідно з МСФЗ або періодично трансформувати звітність, складену згідно з П(С)БО.

Але не треба забувати і про те, що запровадження принципів і методів МСФЗ в Україні здійснюється в умовах наявної системи державного регулювання бухгалтерського обліку. Правова система України суттєво обмежує можливості легалізації міжнародних стандартів, створених міжнародним неурядовим органом, що зумовлено насамперед такими чинниками:

– відсутністю зв'язку між положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та законами і кодексами, які впливають на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності;

–збереженням суттєвого впливу податкових норм і правил на організацію бухгалтерського обліку та впливу урядових органів на процеси розробки і прийняття положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

–визначенням П(С)БО, на відміну від МСФЗ, не лише вимог до фінансової звітності, а й методологічних засад формування інформації у бухгалтерському обліку;

–застосуванням у системі управління на макрорівні соціалістичних концепцій фондів, амортизації, а на мікрорівні – концептуальних основ МСФЗ [5].

Але, так як Україна тільки стала на шлях інтеграції у світовий простір, і ще досить невпевнено крокує ним, то в країні ще є час для того, щоб все привести у відповідність до міжнародних стандартів, та для розвитку всіх складових частин економіки, в тому числі і бухгалтерського обліку. Тим паче, що всі передумови для цього створено. Цими передумовами є:

–уточнення та дотримання в умовах активного розвитку різноманітних облікових систем концептуальних основ і методологічної бази бухгалтерського обліку;

–уніфікація методики визначення даних бухгалтерського обліку та показників фінансової звітності, термінології бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародної практики стандартизації;

–гармонізація на основі міжнародних стандартів фінансової звітності та з урахуванням вітчизняних потреб і можливостей методики обліку підприємницької та непідприємницької діяльності (підприємств, фінансових установ, органів державного сектора);

–безперервна професійна освіта, реалізація програми сертифікації бухгалтерів та аудиторів із забезпеченням прийнятних для широкого загалу умов та належного рівня оцінювання [6].

Отже, удосконалення бухгалтерського обліку в Україні зумовлене багатьма зовнішніми і внутрішніми факторами, зокрема розвитком євроінтеграційних процесів в Україні, розвитком міжнародного співробітництва. У таких умовах міжнародні стандарти бухгалтерського обліку слід розглядати як один із основних факторів продовження і активізації реформи бухгалтерського обліку в Україні.

Так, подальший розвиток теорії бухгалтерського обліку пов'язаний з інтеграцією всіх підсистем і видів обліку в єдину інформаційну систему.

Звичайно, загальноприйняті в бухгалтерському обліку постулати за своєю суттю не є догматичними і вони можуть змінюватися. Однак, за моїм переконаннями, такі зміни мають бути науково обґрунтованими і враховувати як специфіку розвитку національної економіки, так і ментальність країни та бухгалтерів-практиків.

Список літератури

1. Голов С. Розвиток бухгалтерського обліку та аудиту на пострадянському просторі / Голов С. Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. № 7. – С. 3–16; № 8. – С. 3–15.
2. Голов С. Ф. Концепція подальшого розвитку бухгалтерського обліку в Україні / Голов С. Ф. Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / відп. ред. В. Г. Лінник. – К.: КНЕУ, 2006. – С. 112–118.
3. Костюченко В.М., Голов С.Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами / Костюченко В.М. Практичний посібник. – К.: Лібра, 2004. - 880 с.
4. Гуцайлюк З. Сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку / Гуцайлюк З. Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. № 2. – С. 14-19.
5. Левицька С. Бухгалтерський облік: основи, перспективи розвитку / Левицька С. Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. № 8. – С. 7-11.
6. Яремко І. Адаптація облікової системи до умов сучасної економіки / Яремко І. Фінанси України. – 2006. №8. – С. 146-152.

Ю. Ткачова

Развитие бухгалтерского учета в условиях интеграции

В статье освещены понятие интеграции, ее влияние на бухгалтерский учет в Украине. Проанализированы общие последствия этих процессов, возможное направление и предпосылки дальнейшего развития и совершенствования системы бухгалтерского учета.

Y. Tkachova

The development of accounting in terms of integration

This article reviews the concept of integration, the impact of accounting in Ukraine. The common effects of these processes and the possible direction of further development and improvement of accounting are analysed in this article.

Одержано 11.11.10

УДК 657.471.1:691

Т.В.Фоміна, доц., канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Основні етапи проведення аудиту податків, зборів, обов'язкових платежів

У статті представлено порядок проведення аудиту податків, зборів, обов'язкових платежів шляхом поділу його на етапи, та зазначенням на кожному з них необхідних аудиторських процедур.
аудит податків, аудиторські процедури, перевірка документів, програма аудиту

У загальному вигляді проблема розвитку аудиторської діяльності в Україні полягає у виробленні комплексного, системного підходу і пов'язаних з ним методичних рішень, які б були здатні створити умови для їх практичного впровадження. На українському ринку досить успішно функціонує велика кількість аудиторських організацій та індивідуальних аудиторів, проте вони часто стикаються з проблемами організаційного та методичного характеру, вирішення яких потребує інтеграції теорії та практики аудиту. Це забезпечить якість аудиторської діяльності і може бути досягнуто через розробку якісних методик аудиту, які б включали в себе чіткі рекомендації щодо перевірки того чи іншого об'єкту.

Однією із важливих складових загальної проблеми є питання вдосконалення аудиту податків, зборів, обов'язкових платежів. Це пов'язано з тим, що вагоме місце під час проведення аудиторських перевірок займає саме даний напрямок. Не дивлячись на наявність ряду методичних рекомендацій з перевірки того чи іншого виду податку, збору, іншого обов'язкового платежу, які розроблені податковою службою, питання формування доказової бази, порядок застосування конкретних способів та прийомів аудиту, джерела інформації тощо залишаються поза увагою як законодавців, так і науковців.

На сьогоднішній день при висвітленні в спеціальній літературі окремих питань щодо аудиту оподаткування, а також при розробці відповідних концепцій, не можна не враховувати досвід, накопичений міжнародною та вітчизняною наукою та практикою.